Erindringer om

Lærerfamilien J. Larsen Pedersen, Gørding

Af Sv. Aa. Hansen

Sommeren igennem vandrede vi 2 timer hver uge ad vejen til Gørding Mølle og videre gennem mølleskoven, mens L.P. fortalte om de planter og dyr vi så. På de senere klassetrin blev også cyklerne taget i brug og Tange Mose, Terp Krat og mange andre fjernere steder blev inddraget i undervisningen. I sine yngre år var L.P. jæger, men efterhånden begrænsedes det til vandringer i naturen – selv om hunden og bøssen var med i nogle år. Denne naturglæde fik eleverne i rigt mål udbytte af. Bortset fra sangen som var L.P.s hobby (se epilogen) var det tydeligvis naturfagene der stod hans hjerte nærmest.

Der var næppe mange elever som denne undervisning lod uberørt. Det var ikke blot navne på planter og dyr vi lærte, men også om de enkelte plantesamfund og deres vilkår. Det var økologi før dette ord kom på mode. Det var en undervisning som gav os et umiddelbart input af naturglæde og livslang nyttevirkning. *Ikke for skolen men for livet* hedder en gammel skolemålsætning. Denne skoletænkning var L.P. en strålende eksponent for.

I sit signalement af L.P. fremholder Truelsen[1] hans gudbenådede evner som pædagog. Alene hans imponerende statur udstrålede respekt og en næsten skræmmende evne til at styre eleverne. *Det er sådanne evner* tilføjer Truelsen *der hos en magtsyg person skaber demagogen.* Her var personen imidlertid demokrat af inderste overbevisning og dertil et nobelt og følsomt, men alligevel ligevægtigt menneske, så begreber som manipulation eller magtmisbrug var absurde i sammenhængen. Hertil kan blot føjes, at undervisningens faglige indhold og evnen til at formidle og engagere eleverne var af samme høje karat.

Et liv

Jakob Larsen Pedersen kom som lærer ved Gørding Skole til at præge generationer af byens skoleelever gennem 48 års ansættelse. Han blev født i 1889 i Sebbersund hvor hans fader var lærer. Han dimitterede 1910 fra Ranum Seminarium, og efter militærtjeneste som garder blev han 1911 ansat i Gørding. I 1919 blev han gift med lærerinde ved skolen, Gertrud Marie Jacobsen. Larsen Pedersen var i mange år andenlærer ved skolen og blev udnævnt til skoleinspektør i 1943. Han gik af i 1959 og døde i 1966. Fru Larsen Pedersen var ansat ved skolen i årene 1913-47[2] og døde i 1951.

Præliminærklassen fra Gørding skole 1950. Fra venstre forreste række ses lærerne: Anders Jørgen Andersen (kaldt Gamle Andersen, tidligere i Stårup, Gørding 1946-57), Solveig Nielsen (f. Poulsen 1949-ca.1987), LP, Aksel Andersen (kaldt Kalot Andersen 1947-68), Ester Bentsen (1948-50) og Tage Villsbøl(1947-54). Rækken bagved fra venstre: LM Jensen (elinstallatør) og mellem LP og Solveig Nielsen: Anton Henriksen (forsikringsmand Statsanstalten/Tryg). Bagerste række fra venstre nr. 4: Kaj Lind (skolelæge i Gørding og Bramming) fra højre nr. 2: Ejvind Lauridsen (autohandler).
Beskåret billede der tilhører Anton Henriksen, Bramming

Gertrud Larsen Pedersen

Men han stod ikke alene. På den tid talte skolen næppe en eneste dårlig lærer, men mange gode. Blandt de sidste husker jeg fru Larsen Pedersen for hendes fortræffelige dansktimer. Gertrud Larsen Pedersen var født Jacobsen i 1886. Den lille spinkle dame udstrålede en naturlig myndighed. Hendes pædagogiske og faglige kvalitet lå i top, og på sin egen rolige og kølige måde formåede hun både at lære os de nødvendige sproglige færdigheder og give os et engageret forhold til den danske litteratur. Jeg skylder hende tak for en tiltrængt *sprogrensning*. Sagen var den at jeg var tilbøjelig til et vel overlæsset ordvalg. Det stødte fruens sikre stilsans og hun viste mig vejen til et mere enkelt og nøgternt skriftsprog – en kritik der skulle vise sig særdeles nyttig i mit fremtidige virke, når der skulle sættes ord på offentlige redegørelser, eller indviklede økonomiske sammenhænge skulle gøres forståelige. Ved sådanne lejligheder sendte jeg hende ofte en venlig tanke.

Lige så væsentlig var hendes indsats i levendegørelsen af den danske litteratur. Fra Holberg til Henrik Pontoppidan åbnede hun vore sanser for denne guldgrube af værker. For mig viste det vejen til stadige glæder ved læsning af skønlitteraturen og fornøjelsen ved jagten på værkerne i byens antikvariater.

Lærerparrets søn

I realklassen stiftede jeg et godt og langvarigt venskab med lærerparrets søn, Bent. Vi var begge enebørn og her fandt hver af os nu den broder vi så ofte havde ønsket os. Dertil havde vi fælles interesser i naturen og den nye litteratur. Naturglæden førte til dejlige van-

dringer i egnens moser og engdrag, hvorunder vi udvidede vor fælles hobby, botanikken, og fik diskuteret de problemstillinger som nu engang interesserer unge i 16-17 års alderen – gennem læsning og samtaler om tidens nye værker, bl.a. Aldous Huxley og D.H. Lawrence. Bent havde arvet sin fars garderhøjde og blandt venner blev han kaldt *193* – hans højde i centimeter.

Venskabet bragte mig meget tæt på lærerfamilien gennem jævnlige besøg i hjemmet. Mit indtryk af ægteskabet var et roligt og harmonisk forhold med fast velordnet fordeling af daglige pligter. L.P. overlod nemlig med begejstring de banale daglige gøremål til fruen bistået af hushjælpen Bothilde, der havde været i huset så længe nogen kunne huske, og nu nærmest betragtedes sin et uundværligt medlem af familien. Hun og fruen udgjorde de facto husets udøvende magt. Det bøjede alle sig for, også L.P. – med et svedent grin.

Mit venskab med Bent førte i øvrigt til nogle af de bedste oplevelser i min grønne ungdom. Det var i den alder pigerne begyndte at spille en rolle. Også her kunne vi mødes i et konfliktfrit venskab. Bents hu stod til Esther, den flotte pige med den blonde manke. Min favorit var veninden, den lille søde Lise fra Esbjerg. Disse sværmerier førte til mange dejlig aftener på Bramming Hovedgård, hvor Esther var husets datter.[3] I ferierne fortsatte vi forlystelserne sammen idet lærerfamilien hvert år inviterede mig med i deres hyggelige sommerhus ved Sjælborg strand i det indre af Hjertingbugten. Her åbnede sig en helt ny verden for mig. Pragtfulde ture langs strandens klinter, fisketure på fjorden, udflugterne til *Eventyrets land*,[4] den enestående smukke halvø Skallingen med dens helt uberørte natur. Endvidere et fornøjeligt samvær med mange andre unge fra nabolaget. I mange af disse aktiviteter var L.P. forlystelsesråden. Han arrangerede udflugter og skabte et enestående godt naboforhold til de lidt

L.P. på spanden: der renses fisk med et par feriebørn. Foto tilhører Sv.Aa. Hansen

snerpede diakonisser der herskede på Esbjerg Børnehjems Sommerhus. Han organiserede en robåd så vi kunne komme ud at fiske. Han lærte os kunsten at tatte rødspætter og han rensede fangsten med stor ekspertise.

Under Besættelsen blev forbindelsen afbrudt

Den første september – samme dag som krigen brød ud – tog Bent og jeg toget til København for at påbegynde vores studier, Bent i medicin, jeg i økonomi. Vor fælles afrejse kunne varsle om et fortsat tæt sammenhold, men virkeligheden så anderledes ud. I København kom

vi til at bo langt fra hinanden. Der var langt fra økonomernes Studiestræde til medicinerne ude på Fælleden. Vi mødtes sjældnere og fandt hver for sig nye venner og studiekammerater.

I slutningen af krigen mistede vi helt kontakten med hinanden. Det var derfor chokerende uventet for mig da jeg hørte at Bent i 1945, i én af de sidste måneder af krigen var omkommet ved som frihedskæmper at have deltaget i den farlige jernbanesabotage. Senere har jeg læst at allerede i 1943 havde han deltaget i sverigestransporterne – og fik her tilnavnet *LangeP.* og karakteriseret som *en lys klippe af ro, ligevægt og sundt humør.*[5] I den officielle bog om Modstandsbevægelsens faldne hedder det at han tog 1. del af medicin i '43. Ansat ved Brørup Sygehus 1944 og deltog i jernbanesabotage. *Indlagt på sygehuset 3.4.1945 som følge af en hjertelidelse, han havde pådraget sig i forbindelse med det usikre og krævende arbejde i modstandsbevægelsen. Død 6.4.1945.*[6]

Det måtte være et meget hårdt slag for lærerfamilien således at miste deres eneste barn. Jeg kan kun beundre den fatning hvormed de mødte tragedien. Under en samtale med L.P. kort efter dødsfaldet lød der ikke ét kritisk ord om sabotagearbejdet, men blot en understregning af hvor højt han estimerede frihedsbevægelsen.

Dødsfaldet fremstod ikke mindre tragisk, da det viste sig at Bent havde efterladt sig en gravid kæreste. Hjælp og støtte til hende tog L.P. sig stærkt af. Via frihedsbevægelsens indsats anerkendtes forholdet mellem Bent og kæresten som ægteskabeligt og den kommende lille Bente[7] som ægtefødt. Moderen, Edith (kaldet Ditte) fik nær tilknytning til familien Larsen Pedersen. Hun skabte sig en fremtid som husholdningskonsulent og boede i et rart hus i Valby, hvor jeg gentagne gange var gæst. Sidste gang jeg mødte hende var ved L.P.s begravelse i 1966.

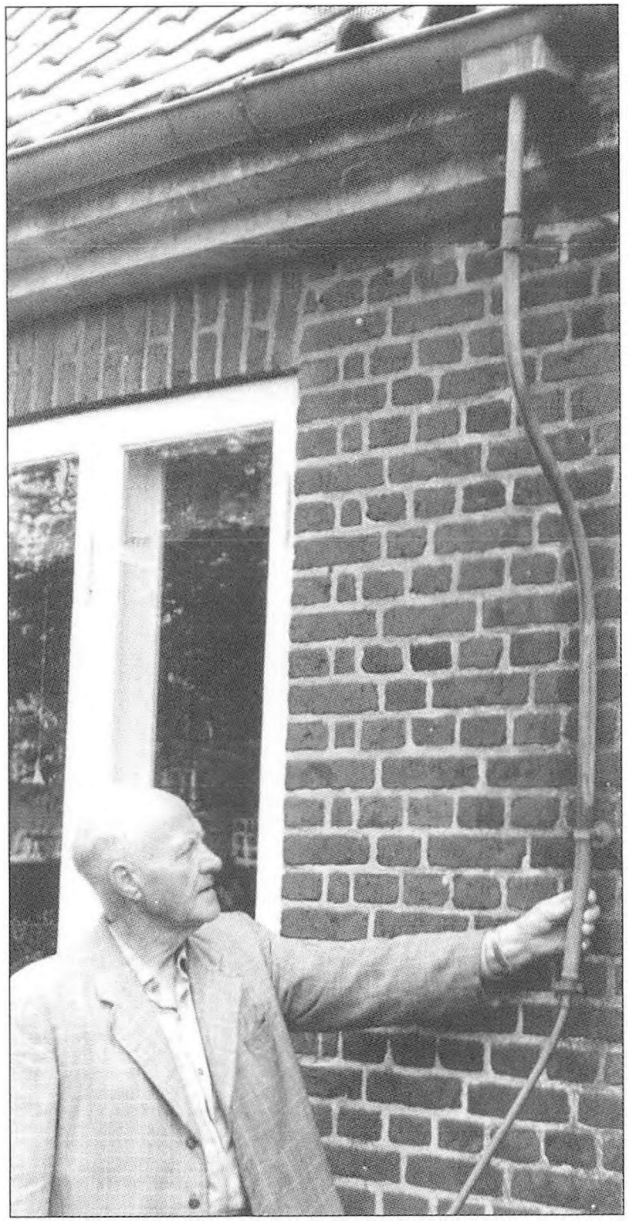

Foto fra Vestkysten med teksten (O. Bak): Fhv. skoleinspektør Larsen-Pedersen, Gørding med det af ham opfundne vandingsanlæg til drivhuset. August 1963.
Foto i Gørding sognearkiv

Året før døde min mor, Marie Mikkelsen. Da lindrede den for længst afgåede kirkesanger min sorg ved at medvirke i kirken ved begravelsen. Han spændte sandelig over generationer. Mor havde været blandt hans første elever. Men endnu tredje generation vandt hans hjerte. Når min egen lille Lone var på besøg hos bedsteforældrene i Gørding, insisterede hun på at træffe *min L.P.* hver gang vor vej faldt forbi lærerboligen. Der var altid ispinde i køleren...

Hermed ender mine erindringer om en beundringsværdig familie, som jeg skylder meget.

Epilog om L.P. og sangen[8]

Historien om L.P. kan imidlertid ikke afsluttes uden nogen ord om hans indsats for sangen. Frede Truelsen beretter hvordan eleverne i Gørding skole allerede i første klasse stiftede bekendtskab med L.P. i hans egenskab af sanglærer. Han kom med violinen under armen, og så blev der undervist – uden at vi egentlig vidste af det. Faktisk var det noget terperi, for det drejede sig om at lære så mange danske sange og salmer som muligt, og egentlig musikforståelse blev der ikke gjort så meget ud af. Men fest var det under alle omstændigheder.

Sang var L.P.s hobby. Gørding Mandskor blev under hans ledelse et begreb i sangerkredse, og ved de årlige sangstævner var det L.P. der dirigerede de samlede kor, hvis præstationer transmitteredes af radioen. Han var selv begavet med en flot sangstemme, og som kjoleklædt kirkesanger var han med sin høje skikkelse med al dens pondus en fryd for både øje og øre.

I begyndelse af 1900-tallet havde man flere gange forsøgt at danne et sangkor i Gørding, men det var strandet på mangel af dirigent. Først i 1911 lykkedes det at få oprettet et blandet kor under navnet *Gørding Sangforening*. Ved L.P.s ansættelse som lærer havde man endelig fundet manden som magtede opgaven. Den første koncert blev godt besøgt og man fandt medlemmer både i Holsted, Føvling, Vejrup og Glejbjerg. Det afspejler tidens vilkår, at forenin-

L.P.s store passion var musiken og her er han som mange i samtiden huskede ham: som dirigent. Foto i Gørding Sognearkiv

LP modtog Dansk Sangerforbunds guldmedalje og Ridderkorset som han var i Kbh. at takke for i 1949. Foto i Gørding sognearkiv

gens årlige medlemskontingent var på 35 øre, og dirigentens honorar 2 kr. pr. øveaften.

Blandt de mange opgaver som koret påtog sig var julekoncerter, underholdning på sygehuse og alderdomshjem og sang i foredrags- og husholdningsforeninger. Gennem foreningens indsats fik det lokale kulturliv et værdifuldt kendskab til en række sangværker

Korværker og sange benyttet af koret[9]

P.E. Lange Müller: Niels Ebbesen; Kornmodsglansen
P. Heise: Volmerslaget
C.E.F. Weyse: Reformationskantate
Niels W. Gade: Viborg Domkirke; Morgensang af Elverskud; Nordens folkeånd
E. Hornemann: Kongernes konge; Du fik magt, Kong Frederik
I.P.E. Hartmann: Danmarks kæmpehøje; Jægerkor af Syvsoverdag
J.L. Emborg: Den jydske hede; Den lyse dag
Albert Meyer: Sommerfuglen
Edvard Grieg: Landkjending
August Sødermann: Et bondebryllup
Gounod: Soldaterchor af operaen Faust
C.M. Weber: Kor af Preziosa
Johann Strauss: An der schönen blauen Donau
Becker: Columbus
W. Heymann: Das ist die Liebe
Oluf Ring: Folkeånden
Ejnar Jacobsen: Kongestene; Hans Plovknøs
N.M. Gerald: Kongen i Lejre; Sangernes festmarch; Gudenå vals. Danmark 1940-45

Da dirigenten i 1913 blev indkaldt til militærtjeneste indtraf en stilstandsperiode, men i 1920 startede man på ny, denne gang som mandskor. Man satsede på samarbejde med Bramminge Mandskor, der var startet under navnet Bramminge Sangforening af 1914 med

Hun gav os et engageret forhold til den danske litteratur. Og på hjemmefronten var Gertrud Marie Larsen Pedersen de facto husets udøvende magt. Det bøjede alle sig for, også L.P. – med et svedens grin. Foto i Gørding Sognearkiv

musikdirigent N. Nielsen-Skads som dirigent. Under hans turné til Sverige i 1919 overtog L.P. også dirigenthvervet her. Et samarbejde med Gørding Sangforening indledtes 1921 og de to kor assisterede hinanden ved flere store koncerter.

I september 1924 skete der en sammenslutning af sangere i Syd- og Vestjylland med stiftelsen af De Syd- og Vestjyske Mandskor med L.P. som overdirigent. Han var om nogen manden der bar den lokale sang. Koret vandt megen popularitet gennem vel gennemførte sangstævner og koncerter. Navnlig gjorde det indtryk da det i 1947 med-

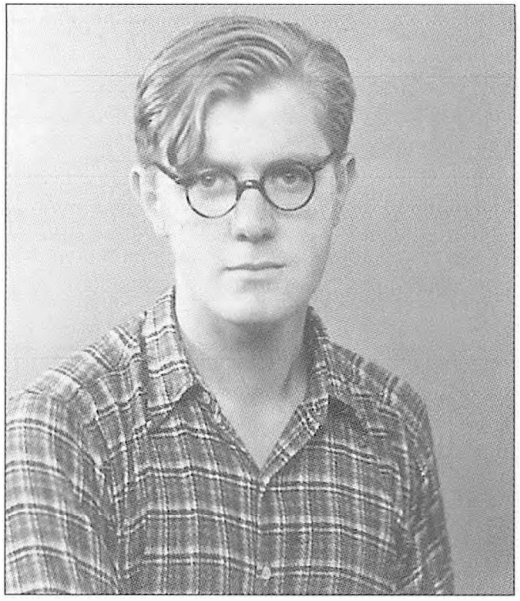

Familien Wimmelm. Med Tak for Dagene i FDF – har Bent Larsen Pedersen skrevet bag på billedet, der er fra 1937/38. Han var eneste søn og døde i Besættelsens sidste dage, en følge af hans deltagelse i modstandsbevægelsen. Foto tilhører Lis Wimmelmann

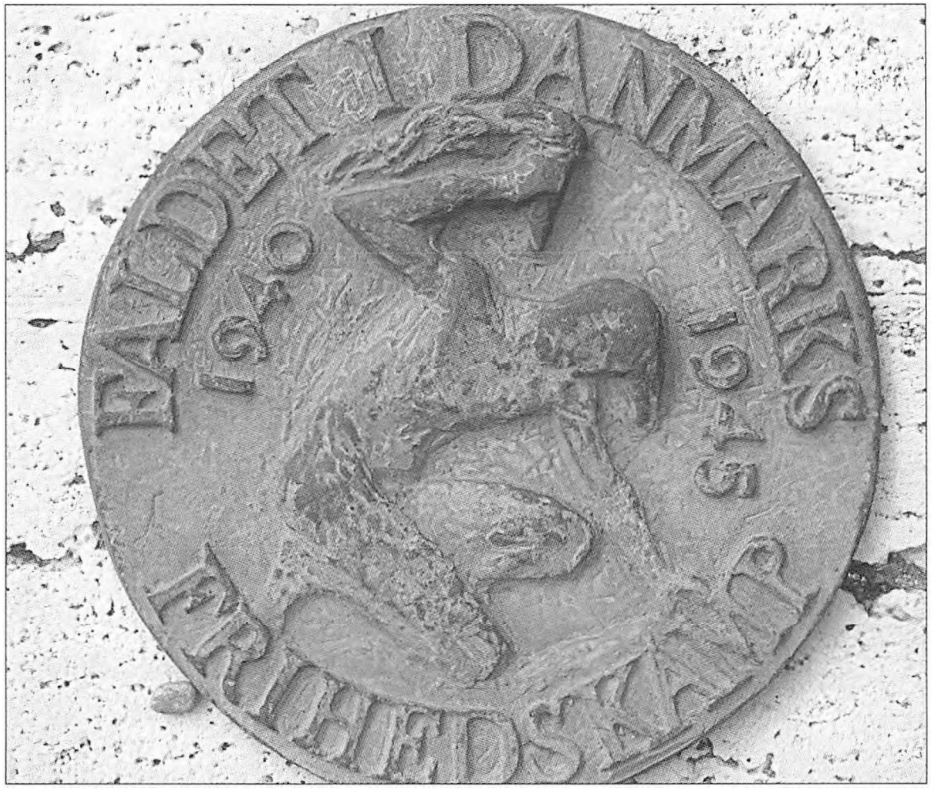

Bent Larsen Pedersens gravsten på Gørding kirkegård. Lange Bent som de kaldte ham, deltog i flygtningeruterne til Sverige '43 og senere i jernbanesabotage. Foto: Stig Hegn

virkede ved mindeafsløringen i Klelund Plantage for 7 faldne allierede (RAF)flyvere overværet af disses pårørende.

I 1954 meddelte L.P. at det var uigenkaldeligt slut. Han lagde stokken efter at have været dirigent i 40 år. Gennem hans indsats stod den lokale sang stærkt. Det var derfor fuldt fortjent da han i 1949 modtog såvel Dansk Sangerforbunds guldmedalje som ridderkorset.

Svend Aage Hansen, f. 1919 i Hessellund ved Gørding. Ansat i Det Statistiske Departement 1946-66, heraf som kontorchef siden 1958. Professor i økonomisk historie ved Københavns Universitet 1966-84. Har også undervist på Handelshøjskolen og været aktiv i forbindelse med sparekassesektoren. Har bl.a. skrevet *Økonomisk vækst i Danmark. 1.-2. udgave. 1972-74* og (delvis) *Dansk socialhistorie, bind 7-8, 1980.* Veldrejede erindringer: Sv. Aa. Hansen: *Erindringer.* 2001, hvoraf et uddrag blev bragt i Lokal-årbogen 2001. Se også Dansk biografisk leksikon. Bind 15. 1980. Side 686-87. Adresse: Stammen 36, 5220 Odense SØ.

Noter:

1. En lærers eftermæle bygger på børnenes erindringer. Denne artikel bygger på erindringer fra to af skolens elever, nemlig civilingeniør Frede Truelsen (elev 1932-42) og Svend Aage Hansen (elev 1929-36), sammenskrevet af sidstnævnte. Der er tale om to elever hvis erindringer om Larsen Pedersen (L.P.) er stort set sammenfaldende i deres positive vurderinger. Frede Truelsens erindringer er nedfældet i artiklen *To skoleledere: Martin Jespersen og Jakob Larsen Pedersen* i bogen *Gørding skole 1911-1986 udgivet i anledning af 75-års-jubilæet 1. marts 1986.* Se også *Harald Nielsen: Fra det kommunale skolevæsen i Ribe amt 1870-1970.* 1974. Side 124.
2. Anton Henriksen har til redaktøren fortalt at de sidste to år hun arbejdede på skolen, bar nogle elever hende i guldstol hver dag hjemmefra til skolen. Det var LP meget taknemlig for og inviterede drengene på en middag i den anledning. sh
3. se Sv AaH's erindringer i: *Lokal-årbogen 2001* side 34-36.
4. Thomas Lange: Eventyrets Land. København, 1868.
5. Aage Bertelsen: Oktober 43. 4. udgave. 1986. Side 105-06.
6. Faldne i Danmarks frihedskamp 1940-45. 2. udgave. 1990. Side 346.
7. født d.18/12 1945, iflg. mail fra Henrik Lundbak, Frihedsmuseet 11.8.03. De har også boet på Nørrebrogade 39, 2. tv., København N. Red.
8. jvf. Svend Aage Schmidt: Gørding Sangforening. I: *Træk af Gørding sogns historie* /redaktionsudvalg: Ejler Nielsen ... Bind 1. 1994. Side 66-68, illustreret.
9. Ifølge *Bramminge Sangforening 1914 September 1949. side 34-35.*sh